

Josip Bratulić

„CZVÉT SZVÉTEH” HILARIONA GAŠPAROTIJA U OKVIRU HRVATSKE HAGIOGRAFSKE ENCIKLOPEDISTIKE

SAŽETAK. Hilarion Gašparoti (Gasparotti), redovnik reda sv. Pavla prvoga pustinjaka (1714—1762), napisao je i izdao golemo djelo *Cvet sveteih*, zbirku životopisa svetaca poredanih kalendarskim postupkom (prema kalendaru, kroz godinu, odnosno po mjesecima). Osobitu je pozornost obratio svecima koji se posebice slave među Hrvatima. Posebno mjesto u njegovim knjigama ima kult Bogorodice, te su sve četiri knjige ukrašene njenom slikom. Gašparoti je želio napisati povijesno djelo te koristi mnoge izvore (knjige, rukopise) kojih je u pavlinskim bibliotekama našao, kao i kronike i rukopisnu građu pojedinih župa i ustanova. Povjesničar više nego propovjednik, on je dao u svom djelu ne samo sliku prošlih vremena nego i živo svjedočanstvo svoga doba onovremene Hrvatske i njenih stanovnika na selu i u gradu.

Knjiga *Cvjet svétéh* Hilariona Gašparotija, pavlina Hrvatske pavlinske provincije, više je puta nazvana enciklopedijskim djelom, ne samo zato što je to opsegom golemo djelo — 4 sveska, svaki s gotovo 1000 stranica — nego je ona stvarna enciklopedija svetaca po svome ostvaraju, intencijama i izvorima iz kojih je autor crpio građu za svoje enciklopedijsko djelo.

Najprije ćemo o piscu i djelu, a zatim o izvorima.

Hilarion Gašparoti rođen je 1714. u Samoboru. Stupio je u pavlinski red; najveći dio života proveo je u lepoglavskom samostanu, bio je propovjednik u samostanu, jedno vrijeme i zamjenik provincijala — *vicarius provincialis*.

Gdje se školovao, ne znamo, ali sigurno je da je stekao temeljito obrazovanje, jer to pokazuje golemo djelo, *Cvet sveteih*, tiskano u 4 sveska od 1752. do 1761. Gašparoti je umro 6. ožujka 1762. u 48. godini života.¹

Gašparotijevo djelo nosi kao glavni naslov izraz: *Cvet sveteih*, to je metafora koju autor objašnjava pod naslovom sinonimskog značenja: *ali življenje i čini svecev*. Ne, naravno, svih svetaca, jer je to nemoguće, nego samo onih »koteri vu našem Horvatskem ili Slovenskem orsagu z vekšum pobožnostjum i z prodečtvom poštuju se«. Ne opća knjiga o svecima, nego knjiga o svecima koji se kod nas na osobit način štiju. Naslov djela *Cvet sveteih* prijevod je latinskoga izraza: *Flos sanctorum*. Flos ne samo u smislu cvijeta, nego izbor, antologija. U naslovu se navodi da je tekst priredio (»zebrao«) »iz vnogeh verovanja vredneh i potvrđenih piscev«, te navodi jezike iz kojih on prevodi, odnosno priređuje hagiografije. To su brojni jezici: španjolski, latinski, francuski, njemački (prva

¹ O Hilarionu Gašparotiju (Hilarion Gasparotti) i njegovu djelu više u raspravama O. Šojat, »Cvet sveteih« *Hilariona Gašparotija (1714—1762)*, »Croatica« XV, br. 20/21, 1984, str. 27—79; O. Šojat, *Nove spoznaje o Hilarionu Gašparotiju i o njegovu Cvetu sveteih*, »Kaj« XXI, br. 3—5, 1988, str. 19—59. (s literaturom).

knjiga); mađarski (vugerski), češki, poljski (druga knjiga); dalmatinski, grčki (treća knjiga); dijački, luzitanski, kranjski (četvrta knjiga) — kako se djelo dovršavalo, tako se i izbor jezika, gotovo svih poznatih evropskih, širio. Djelo je autor posvetio Blaženoj Djevici Mariji. Na jednom mjestu on piše da je Marijinim zagovorom ostao živ, jer se rodio u teškom porodu, kad je zvonilo »Pozdravljanje angjelsko«, tj. večernja Zdravomarija. Uz svaku knjigu je dodan bakrorez slika ili kipova koji se slave u »Hrvatskem iliti Slovenskem orsagu«, a to su slike Marijine »na Bistrici«, »zvrhu Lobora«, »na Veternici« i »zvrhu Hočure«. Gašparotiju, za razliku od nekih njegovih suvremenika pojam orsag — država »Hrvatski iliti Slovenski« ima sinonimsko značenje, to je ista država, ali slovenski je onaj dio Slovinja gdje se govori kajkavski. No, već se ovdje geografski i politički pojam »horvatski« proširio na kajkavsko Slovinje.

Djelo Hilariona Gašparotija *Cvet sveteh* imalo je velik odjek u Hrvatskoj te se čitalo na širokom kajkavskom, čakavskom i štokavskom prostoru. Da se knjige na narodnom jeziku traže i čitaju i da ih nikad nema dovoljno, to Gašparoti dobro zna: »Videl sem tulikaj da rečene knjižice (...) i bližnji Hrvatskoj zemlji ljudi kakti Bošnjaki, Primorčani i Štajerci jako željeli jesu«. Autor se nada, i priželjkuje: »Bog bi dal da bi vse ljudstvo Hrvatske zemlje čteti znalo z vremenom«. Posve je sigurno da je i Gašparotijeva zbirka svetaca stvarno pridonijela da se na cjelokupnom narodnom prostoru znanje čitanja proširi i utvrdi u 18. stoljeću. Golema i dragocjena biblioteka u Lepoglavi sadržavala je temeljni fond knjiga koje su Gašparotiju trebale. Knjižnica je bila znamenita, smještena u posebnoj sobi iznad ulaza u crkvu, viša nego sama crkva, i na nju su pavlini bili veoma ponosni. Sačuvan je, na sreću, popis knjiga, koje je knjižnica sadržavala.²

Gašparotijeva knjiga zove se *Cvet sveteh*. Još jedna knjiga u našoj književnosti zove se slično Gašparotijevoj, to je *Cvit svetih*, Franje Glavinića, istarskog franjevca, koja je izišla prvi put 1628, a zatim još 1657. i 1702, dakle tri puta prije Gašparotijeve knjige. Franjo Glavinić je svoje djelo naslovio prema knjizi španjolskog isusovca Petra Ribadaneyre, *Flos sanctorum*, koja je izašla u dva dijela u Madridu, 1599. i 1601. na španjolskom jeziku. Prvi dio donosi život Isusa i Marije (to je preveo B. Kašić, 1637), a drugi dio donosi živote svetaca. Djelo je vjerojatno poznavao i Glavinić, a i Gašparoti posve sigurno jer ga navodi u svom popisu pisaca, odnosno djela.

Gašparoti izričito piše da su njegovi životopisi »skup spravljani iz vnogeh knjig«, koje on navodi u prvom i drugom svesku. Tu je popis od 282 naslova. Neke izvore koje nije naveo u popisu, naveo je na marginama knjige. Neke pisce nije ni spomenuo, a koristio se njihovim djelima. Olga Šojat koja je na nekoliko mjesta iscrpno pisala o Gašparotiju i njegovim djelima,³ pronašla je da se Gašparoti koristio nekad vrlo popularnim djelima koja su kružila na njemačkom govornom području, kao što je satira *Centi — folium stultorum — Stolisnik ludaka*, djelo koje se pripisuje poznatom propovjedniku i satiričaru, augustincu Abrahamu a Sancta Clara. Njegovim se djelima Gašparoti služio, ali im traga nema u popisu knjiga i autora.

Među autorima koje Gašparoti navodi u prvom svesku nalaze se brojni crkveni pisci, među kojima su i najveći crkveni naučitelji zapadne crkve. Gašparoti poznaje i opus istočnocrkvenih učitelja. Zapadni jesu: Ambrozije, Augustin, Bonaventura, Jeronim, Toma Akvinski; među istočnima: Atanazije Aleksandrijski, Krisostom, Krisolog, Ciprijan, Euzebije Cezarijski, Grgur Niški, u drugom svesku naveden je i Grgur

² O književnoj i knjižnoj djelatnosti hrvatskih pavlina vidi moj prilog u zborniku-katalogu *Kultura pavlina*, Zagreb 1988. Katalog (Kovačićev) lepoglavske pavlinske knjižnice u NSB.

³ Vidi bilješku 1.

Nazijanski. Uz crkvene naučitelje kao izvor poslužile su različite *historie* (*Lombardica, Scholastica*), godišnjaci i kronike redovničkih zajednica (benediktinski, pavlinski, cistercitski red i Družba Isusova), menologiji, zbirke primjera (*Speculum exemplorum*). Iza nekih imena skriva se čitava biblioteka tekstova (Baronius, Bollandus, Vicentius Bellovacensis, Waddingus). Ne treba ni spominjati da su brevijari redova i pojedinih biskupija također bogati izvori za živote svetaca. Među hrvatskim autorima spominje se Franjo Glavinčić, u drugom svesku dodani su i autori pavlinskoga reda, povjesničari i kroničari: Benger, Eggerer i drugi. Uz tiskane knjige Gašparoti se služio i rukopisima o kojima danas ništa pouzdano ne znamo — to su kronike župe Labor i Križovljani.

Uz živote pojedinih svetaca-osnivača redova ili crkvenih družbi Gašparoti iznosi, u primjerima čudesa, povijesni prikaz njihove duhovne baštine, redovničke zajednice. Tako uz život sv. Pavla, rodonačelnika pavlinskoga reda, uz prikaz prijenosa moći osnivača reda iz Tebaide, preko Carigrada i Mletaka u Budim, autor ne zaboravlja, uz priču o brojnim čudesima, prikazati raširenost i značenje reda u srednjoj Evropi, posebice u Ugarskoj, Poljskoj i Hrvatskoj. Često su životi svetaca samo povod da uz njihove živote navede i njihovu povezanost s našom poviješću. Tako npr. u životopisu sv. Ladislava kralja on piše: »Premine iz ovoga sveta Zolomir Dalmatinski i Horvatski kralj, tovaruš sestre sv. Ladislava; vdovica kraljica z vnogemi nepriatelov krivicami obteršena, pomoć od mogućnoga brata oprosi. Vučini miloserdni Ladislav, z jakum vojskum nepriatele Dalmatine pretira; sela i varaše nazad zadobi, i mirovno kraljestvo z kratkem taborom sestri poverne, koja prez odvetka buduć, isto Kraljestvo Dalmatinsko i Horvatsko bratu, i njegovomu odvetku zapiše; od kojega vremena Horvati i Dalmatini pod Vugersku spadamo korunu.«⁴

Nabrajajući Gospina svetišta u *Prodeki (...)* od putovanja i pohajanja svetih mest uz svjetska hodočasnička središta ne zaboravlja istaknuti i hodočasničke crkve u Hrvata: »Mi pako Horvati vu naši domorodni zemlji imajući vnoge čudnovite cirkve, kapele Bl. D. Marije, pohajamo sada Remecku od starine čudnovitu Mater Božju Mariju, vezda na Bistrici, na Volavju, i Vukovini; sada pod Okićem, na Loborski gori, i Hočuri; vezda Žalostnu Mater Božju vu Rakovcu, pri Koruški, i na Veternicah etc.«⁵

U *Prodeki od presvete Kervi vu Ludbregu Gašparoti*, nakon nabiranja gdje se sve vino pretvorilo u pravu, »naturalsku« krv, velik dio propovijedi posvećuje čudu u Ludbregu, u varaždinskom kotaru koje se dogodilo 1411. Kako zapisuje Bula pape Leona X: »Pred sto letmi mešnik nekoj svetu Mešu služeći, za izvršenem svetem sakramentom, poklakam je bil sv. hostiju poleg običaja na tri falate pretergal, jednu stran vu kelih vergel, a z dvemi ostalemi sebe pričestil, počne dvojeć misliti: Je li vu kelihu pravo živo telo Kristuševo i prava kerv Juzuševa po jakosti sv. sakramenta oltarskoga? Nut odkrije kelih, nakloni se, i zapazi prave naturalske kervi farbu. Z ovem čudom prestrašen mešnik spravi do vremena on kelih, i sv. mešu dokonča. Ni hotel višnji Gospodin Bog tak glasovito čudo i prave katoličanske vere proti dvojećem živo svedočanstvo nadalje otajno ostaviti, ar rečeni mešnik na skradnje vreme življenja dojdūći, vse pripečenje očivesto valuje, i on kelih z videnum naturalskum kervi farbum, ali da katoličanski rečem, z kervjum Kristuševum nutri zaderžanum, farni cirkvi Presvetoga Trojstva, varašgrada Ludbrega na vekivečno poda čuvanje...« Tako je bilo sve do ratova, a zatim: »Stala je vno go let vu cirkvi Ludbrečki presveta kerv, ali zbog taborov i straha krivovercov vu Kaštel Gotalovec do vremena bila jest prenesena. Za vučinjenem pako mirom, i segur-

⁴ Hilarion Gašparoti, *Cvet sveteih*, II, str. 840—1.

⁵ isto, tom III, str. 963—4.

nostjuz nazad donešena, vu grad Ludbrega je postavljena, gde do sada z verneh pobožnostjuz, hvali se, diči i z procesijami pohaja, ne prez vnogeh onde od Boga podeleneh milošćih. Kak svedoče zagovori na stenah obešeni...« Gašparoti, doduše, kaže da nije mogao vidjeti dvije papinske bule koje o tome svjedoče, ali će čitalac to moći, ako ushtjedne, čitati i vidjeti.⁶

De rebus croaticis govorit će, naravno, i kad bude pisao *Od prenašanja sv. hiže iz Tersata vu Picenum*, tj. u Loreto, Lauretum: »Nesu vendar taki znali Picentini kakva? i otkuda bi bila kapela ova, doklam glas začuli nesu od Horvatov, nesreću svoju pogublene sv. hiže nazvešćajućeh, k tomu ista Bl. D. Marija sebi pobožnomu pušćeniku imenom Pavlu od loze rečenomu iskaže se, i nazvesti ovu svoju hižu iz Nazareta vu Horvacki orsag; a odovud u latinsku zemlju po jakosti božanski prenesenu...«⁷ Nakon toga jedna *Historia*, tj. čudesan primjer koji Gašparoti izabire iz svoga naroda: »Čudnoviteše pripećenje ono z dalmatinskem mešnikom slavnoga popovskoga stališa zamućati ne morem. Ov kruto pobožen proti pobožen proti Bl. D. Marije Lauretanske, nekak nesrećno vu ruke turske dospe kojega vsakojačkem načinom na ostavljenje vere katoličanske nagovarjati ne zamude. On tuliku grehotu odurjavajuć, drugo ne odgovarjal: nego samo negda i negda *Jezuš* i *Maria* zazaval. Serditi na takov odgovor poganini opitaju ga: zakaj imena ova tak gustokrat izgovarja? Odverne on: kajti sladka imena ova meni su k sercu prirašćena. Z groznum reku Turki: Tebi serdce i čreva ispuknemo, ako taki *Jezusa* i *Mariju* ne zatajiš. Vkanjujete se, odgovori mešnik, serce morete meni vzeti, ali *Jezusa* i *Mariju* ne morete odnesti. Onda kakti stoćni psi obstru njega, na zemlju povale, raspore mu terbuh i persa; zvade van serdce, pluća i jetra; drob i vsa čreva, ter malo već neg mertvomu vu ruke vsa vteknu osmehavajući i govoreći: Pojdi vezda i šetuj, i serdce tvoje, vu kojem si rekel da *Mariju* Lauretansku imaš, k njoj ova odnesi, kak si rekel i obećal. Nut čuda koje nadhaja naše veruvanje, ne vendar jakost Božansku! Zadobi mešnik tuliku jakost, vstane gori, i dugi put na hitrom prejde vu Lauretum; vsa svoja nuternja čreva vu rukah noseći. Po vsem putovanju vnožina ljudctva je pred njega ishajala, da tuliko čudo z očima svojem videla bude. On pako lauretanske navlastito cirkve čuvarom prazne persi i čreva vu rukah kažuć, na kratkom vse pripećenje sobum rastolnaći, ter za prijetemi svetemi sakramenti, žalostne spovedi i svetoga pričešćanja; za tuliku milošću ponizno zahvali, ter pred očima Marijanskemi dušu svoju vu sv. kapeli spusti; koju Devica Marija (kako pobožno ufati se moramo) vu svoj prime naručaj, i vu nebeski nastani domovini...«⁸

Slično će pisati kadgod mu bude važno naglasiti hrvatski udio u krugu svetaca, redova, hodoćasnih mjesta ili kultova. Osobitošću se istiće obradba kulta sv. Notburge, koju je upravo pavlinski red pošćovao i častio. Svetica je rođena oko 1265. u Rottenburgu, u Tirolu, a zašćitnica je seljačkoga posla. Nakon što je isprićao neka čudesa koja su se desila u Ljubljani, on kao 16. čudo opisuje događaj iz Istre, iz Pazina: »Glas tulikeh milošćih dojde vu Istriju, gde vu Pizinu vnogo pošć. patri reda sv. Ferenca vu cirkvi svoji Bl. D. Marije podignu oltar svetici Božji na hvalu, i taki osebućne milošće vnoćem velika pomoćnica iskazivati začne. Ondi leto 1743. treti dan za podignjenem oltrom Joakima, sina gospona Antona Pućić notariuša varaškoga na postelju bodec strašen prehiti, k tomu zadobi veliku vrućinu, i z rećjum na smert obeteža. Žalostni roditelji ljubljenoga sina denes sutra velikoga ufanja, ne radi pogublenoga imati, dozovu vraćitela, koji po tretjem žile odpiranjem pogibel spoznavši, vu četertem dnevnu svetu naskorom pokoj-

⁶ isto, tom IV, str. 729—30.

⁷ isto, tom IV, str. 645.

⁸ isto, tom IV, str. 647—8.

noga obznani. Onda nemajući naturalne pomoći, sverhu naturalsku primu i pomoć svete Device ove zazovu, ter jednu svetu mešu pri oltaru podignenom vučine odslužiti. Ne hotela tako pomoći sveta Nothburga, da očivesteje postane čudo; anda četerti dan poleh nazvešćenja vračitelja betežnik vsa pogubi čučenja, i vu smertno opade borenje. Žalostni otec pun ufanja proti svetici odide vu cirkvu pred oltar sv. Nothburge, prosi onde zažgano za zdravje sina, i nut ne kesnila posluhnuti ponizne prošnje za vumirajućega, i podeliti oprošenu milošću. Dojde ada domom otec, i sina prez vse pogibeli smerti daleko odhajajuće najde, bolje si vu zdravju čutećega...Spodobnim načinom drugoga sina vu Trijestu školanoga, po zavjetu svete, rečeni otcu zadobe zdravoga...»⁹ Pod brojem 17 nalazi se čudo iste svete podijeljeno Lovru Ivuli (Lovrenc Ivula), također iz Pazina, a slijedi popis i drugih uslišanih: Katarina Matešić, Katarina Ivić, a pod brojem 18 spominje se čudo s Ivanom Vodopijom, Lovrom Ajsnerom, a zatim još Katarinom Milošić. Gašparotijeva enciklopedija, kao studija običaja i dokument vremena, u propovijedima, govori o brojnim pojedinostima koje se drugdje jedva spominju. U uzorku ispovijedi govori se o uobičajenim grijesima, te ispovijed »zakonske gospodarice«, tj. udate žene, svjedoči o društvenim prilikama na selu i u gradu, gdje je siromaštvo i alkohol bio svakidašnjica: »Otec duhovni, spovečte me! Ja sem živa mučenica, ar sirota starica više od 40 let brojeća, imam drobnu dečicu, a muža pijanca, ki kada okolu pol noći dojde pijan, mene špota, šentava, erdegata, družinu razganja tak da ga ne samo družina, nego deca preklinju; Bogme i ja mu ne morem dobre reči reći nego ga opsjem: Da bi te vrag vzal, da bi te strela raznesla, da bi vraga popil. A negda i prekunem: Tebe je vrag dal, i z menum spravil, vrazje danje. Pak su i deca zla, ne hte Boga moliti; ne hte mene poslušati; zato nje ošpotam govoreč: O prokleta deca, da bi vas kuga poklala; prokleta smert da vas ne skonča. Deca su zatukla susedovoga purana, ter sem ga spekla, i potrošila, ar je i moj zginul, ter sem rekla: Da ni drugomu greh, ne ni meni. Več nikaj ne znam, prosim vas da bi me taki pričestili; ar nemam časa dugo čakati.¹⁰« Gašparotijeva zbirka opsegom je golemo djelo. Ono nije puka zbirka hagiografskih sastavaka, uvijek popularnih u krugovima pobožnih vjernika, nego ona želi biti prvenstveno povijesno djelo, trijezno i strogo sastavljeno, sa svim relevantnim podacima. Gašparoti je životopise sastavio na osebujan, autorski način, tj. naveo je biblijsku paralelu, na kojoj se zrcali životopis sveca; slijedi život svečev koji je crpio iz različitih vrela, bez legendarnih priča, a zatim slijedi popis čuda i njihova klasifikacija, na koncu je i pobudnica za pobožan život. »Kajti pak reči samo giblju, a pelde (primjeri) vleku.«

Cvet svēteh djelo je sastavljeno prema katoličkom kalendaru, tj. sveci se redaju onim redom kako se časte i štiju kroz crkvenu godinu. Tri mjeseca idu u jednu knjigu. Popis autora koje navodi Hilarion Gašparoti pokazuje ne samo golemu autorovu akribiju nego i bogatstvo pavlinskih knjižnica, koje su ta djela posjedovale. To nisu samo hagiografska djela, nego knjige iz gotovo svih znanstvenih disciplina: povijest, crkvena i svjetovna, analistička literatura, liturgijski priručnici, martirologiji, filozofska djela itd. Djelu je dodan indeks pisaca u tomu prvom i drugom, zatim u četvrtom tomu indeks svetaca i svetkovina i konačno stvarni indeks čitavoga djela koji iznosi 55 stranica. Ulogu životopisaca Gašparoti visoko cijeni, pa o tome piše: »I zato Višnji gospodin Bog od pričetka svete matere Cirkve postavil je takove ljudi koji žitek svetcev na papêr postavljaju, da vsaki vidi kak su oni Bogu služili, svet, telo, i vraga obvladali. Ova premišljanja i mene giblju da pričeto življenje svetcev z Horvatskem jezikom nadalje

⁹ isto, tom III, str. 779.

¹⁰ isto II, str. 905.

tebi, dragi čtavec, napervo postaviti tersim se; z onem načinom kojega dosehdob vu nijednom jeziku niti knjigi videl nesem, ar pred življenjem svetca postavljam historiju Svetoga Pisma; vu koji svetost svetca kakovoga zaderžava se. I zato vu prodekuvanju jedna historija more se i drugomu svetcu spodobne kreposti priložiti: kakti od mučenika, drugom mučeniku; od svete jedne device, drugi devici etc. Zatem ide žitek svetca iz vnogeh piscev i knjig skup zebrani; za kojem postavljam čuda po smerti, ali vu žitku sveca onoga vučinjena, po vrednosti njegovi. Kaj zvun Bollanda vu nijednom jošće piscu videl nesem. Zadnjič dokančan žitek z nagovarjanjem na kreposti vu življenju videne, z kratkum molitvicum«. ¹¹ Nakon golema Gašparotijeva djela *Cvet sveteh* zbirke životopisa svetaca napisali su, ili priredili još neki pisci u hrvatskoj književnosti. Posebice je potrebno spomenuti Ivana Marevića koji se na naslovnom listu svoga djela *Dila svetih mučenika nehimbena i izabrana* potpisuje kao »naučitelj svete bogoslovice, kanonik pečujski«. Djelo je tiskano u tri knjige u Osijeku 1800.

U XIX. st. izašlo je nekoliko zbirki svetačkih života, od kojih su veoma bili u cijeni *Životi svetaca* Franje Ivekovića, u dvanaest knjiga, za svaki mjesec jedna opsežna knjiga. ¹² To djelo uzorna jezika i pouzdana povijesnog postava plod je zrele hrvatske i evropske katoličke hagiografske znanosti. Početkom XX. st. u Splitu je, prema rimskom martirologiju i drugim izvorima, izašla knjiga *Koledar svih svetaca i svetica Božjih ili Životi svetaca*, ¹³ bez imena priređivača. Početkom stoljeća Svetozar Ritig objavio je na stranicama »Bogoslovske smotre« studiju o srijemskim mučenicima. 1941. počelo je Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima izdavati *Živote svetaca*, djelo M. Lacha. Izašlo je pet svezaka, za 5 mjeseci, od siječnja do svibnja.

U *Enciklopediji Jugoslavije*, pod natuknicom *Hagiografija* ne spominje se ni jedno djelo bogate hrvatske hagiografske književnosti. Dok se u natuknici o Gašparotiju, (Gasparotti, Hilarion) govori o velikoj hagiografskoj djelatnosti kajkavskoga pisca, u natuknici o Franji Ivekoviću ni jednom se riječju ne spominje njegovih 12 knjiga *Života svetaca*, a riječ je o djelu koje je ušlo u temelje hrvatskoga književnoga jezika. ¹⁴

»CZVÉT SZVÉTEH« BY HILARION GAŠPAROTI IN THE CONTEXT OF CROATIAN HAGIOGRAPHIC ENCYCLOPAEDISTICS

SUMMARY. Hilarion Gašparoti (Gasparotti), a member of the order of St. Paul the first hermit (1714—1762), wrote and published the huge "Cvet sveteh", a collection of biographies of the saints, arranged according to their places in the calendar. He paid special attention to the saints especially praised among the Croats. The cult of Madonna has a special place in his books, so that all (four) of them are decorated with her picture. Gašparoti wanted to write a historiographical work, so he used many sources (books, manuscripts) which he had found in Pauline libraries, as well as the chronicles and manuscripts of certain parishes and institutions. A historian rather than a preacher, he did not write just an account of the past ages, but also a vivid description of the contemporary Croatia and its people.

¹¹ isto VI, str. 21.

¹² Knjige su izašle u izdanju Društva sv. Jeronima, od 1873. do 1878. i ponovno u drugom izdanju od 1892. do 1908.

¹³ *Koledar svih svetaca i svetica Božjih ili Životi svetaca* Split, 1899. Djelo je izlazilo u sveščićima, str. 698 + 30 str.

¹⁴ Svetozar Ritig, *Martyrologij srijemsko-panonske metropolije*, »Bogoslovska smotra« II—III, 1911—1912.